

SLOVENSKI VESTNIK

Tiskovina ■ Postnina plačana pri pošti 64290 Trzic
1

P.n.
Koroška osrednja knjižnica
"dr. France Susnik"
Na gradu 1
2390-Ravne na Koroškem - SLO

SLOVENSKI VESTNIK, Tarviserstr. 16, A-9020 Celovec

Celovec • četrtek • 1. avgust 2002 štev. 31 (3180) • letnik 57 • cena 0,73 evra

KHD in KAB ogrožata konsenzualno rešitev

V torek dopoldne sta zastopnika političnih krovnih organizacij – Zveze slovenskih organizacij in Narodnega sveta koroških Slovencev – skupaj s predsednikom Zveze slovenskih izseljencev Jožetom Partlom in predsednikom Zveze koroških partizanov Petrom Kucharjem zavzela stališče do nedavnih izpadov brambovskih organizacij – koroškega Heimatdiensta in Brambovske zveze. Ti dve organizaciji sta zahtevali, da se slovensko zastopstvo »distancira« od partizanstva na Koroškem ter »jasno priznava nje k enotnosti dežele« in podobno.

Dr. Sturm je za ZSO podčrtal, da take izjave ogrožajo potek pogovorov na Dunaju in da bo na kanclerja Schüssla naslovljeno pismo z opozorilom, da sestav komisije govori o tem, da verjetno ne bo prišlo do uporabnih rezultatov glede dvojezične topografije.

Na Koroškem da bi radi očitno napisali zgodovino na novo, poskusi preprečevanja uresničitve razsodbe ustavnega sodišča pa pomenijo kršitev državnega prava. Diskusija KHD/KAB je kontraproduktivna, Evropa pa precej natančno sledi izjavam na Koroškem.

Prav tako je poudaril, da nedavna tabla, ki sta jo KHD in KAB postavila pred stolnico, ne more ostati nekomentirana in da gre tu po vsej verjetnosti za ponovno udejstvovanje v smislu nacifašizma (na njej piše: za pobite med vojno in po njej). V zadevi odvedencev pa je treba tudi vedeti, da se je vojna končala sicer 8. maja, na Koroškem pa so bili boji še do 14. maja. Deportiranci pa so v poročilu Angležev zapisani kot »poznani nacionalsocialisti«. Obžalujemo žrtve, toda treba je tudi upoštevati okoliščine, je dejal dr. Sturm. Navedel je še izjavo dr. Pelinke, ki je dejal, da so partizani od Grčije pa do Moskve omogočili, da živimo v demokraciji.

Dr. Pavle Apovnik, ki je zastopal NSKS, je spregovoril iz vidika pravnika; državna pogodba obvezuje državo, da jo izpolni – to je mednarodno pogodbeno pravo. Če bi se držali stanja iz leta 1955, bi moralo

biti tabel še veliko več kot pa 394. »Domovinske« organizacije pa da nimajo pravice postavljati kakršnihkoli pogojev, vemo pa tudi, da so vselej avtomatično proti vsaki dvojezični topografiji. Tudi on je ocenil, da je le malo možnosti priti z njimi v konsenz. Stvar je pre-

resna, da bi jo obravnavali na emocionalni ravni, je še poudaril.

Peter Kuchar in Jože Partl sta novinarjem podala svoje izkušnje iz zgodovine in poudarila, da imajo partizani velike zasluge pri osamosvojitvi demokratične Avstrije.

Tudi slovenske kulturne skupine prispevajo svoje za gospodarstvo in turizem v deželi. Po domačih gostiščih, hotelih itd. je tako večkrat slišati tudi slovensko pesem, tako kot je bilo to minuli konec tedna v Veselah. Več na str. 4

PREBLISK

O, domovina, ti si kakor zdravje, je zapisal Župančič. Bo kar držalo, enkrat bolje, drugič slabše.

Imamo na Koroškem ljudi, katerih glavno opravilo je, da se dan na dan trkajo po prsih, kako so zvesti. Omenjeni ljudje so združeni v organizaciji in se ponosno imenujejo domovini zvesti. Povprečen državljan je sicer verjetno tudi, samo brez abotnega ponavljanja. Taka reč je nekako sama po sebi umevna – kako bi bilo, če bi se vsak dan kdo hvalil, da ne krade, ne pretepa otrok in ne zažiga hiš, predvsem pa, da ne vara svoje mile drage, kar bi bilo fuji in feji?

Ampak omenjeni ljudje niso le domovinski, so tudi organizirani v domovinski organizaciji. Ne smem biti preveč stro-

ga z njimi, saj so med najzvestejšimi bralci našega lista, čeprav najdejo – začuda – stvari v njem, ki jih nismo napisali.

Zato napišem zdaj črno na belem: seveda je organizacija domovini zvesta. Je sploh med najbolj zvestimi v deželi

Zvestobi zvesti

in je bila zvesta vselej in ob vsakem času in pod vsakim gospodarjem. Tudi pod tistim med leti 1938 in 1945.

Ob podpisu državne pogodbe ji ta zvestoba ni kaj prida koristila. Glej ga šmenta: edinole partizane so zavezniške sile priznale kot organiziran odpor proti nacizmu! In država jih je odlikovala! Dvomim, da zaradi nezvestobe ... S. W.

Hrvaška ima novo vlado

Hrvaški sabor je včeraj potrdil novo vlado, ki jo je pred tem predstavil hrvaški premier v odstopu Ivica Račan. Ta vlada (s 23 člani) je po razpadu Jugoslavije že osma po vrsti.

V programu so podčrtali predvsem pet glavnih točk: boj proti brezposelnosti, povečanje konkurenčnosti in izvozne sposobnosti gospodarstva, zmanjšanje javnega dolga, pospešitev reform ter učinkovita javna uprava.

Na program so si zapisali najmanj petodstotno letno rast gospodarstva. Novi vladi ne ostaja veliko časa do naslednjih volitev, zato se bo morala bržkone precej potruditi.

Za potrditev je vlada potrebovala absolutno večino v saboru (hrvaški parlament). Od 151 poslancev jih je za novo vlado glasovalo 84.

SPD »VALENTIN POLANŠEK«
VABI NA

pohod na Obir

v spomin
Valentinu Polanšku
in Hermanu Veliku.

V nedeljo, 4. avgusta 2002

Zbirališče je ob 11. uri na vrhu Obirja. Nazaj grede piknik na Marofu.

Prisčno vabljeni!

Mohorjeva Hermagoras HVPO

KLASIK bei Hermagoras
pri Mohorjevi

Ensemble Wien-Ljubljana

Wolfgang Sengtschmid, Violončelo (Wien/Dunaj)
Erwin Kropfisch, Klavierklavier (Klagenfurt/Celovec)
Miloš Mlejnik, Violončelo/violončelo (Ljubljana)
Matej Zupan, Querflöte/ptična flavta (Ljubljana)
Romeo Drucker, Violončelo (Ljubljana)

Donnerstag/četrtek 20.30
1.8.02

Innenhof Hermagoras
Na dvorišču Mohorjeve
10. Oktober Str. 25 Klagenfurt | Celovec

Info: 090270 510 21
Klasični koncerti v Hermagorasu
2002: 1. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
2. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
3. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
4. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
5. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
6. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
7. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
8. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
9. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
10. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
11. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
12. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
13. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
14. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
15. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
16. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
17. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
18. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
19. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
20. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
21. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
22. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
23. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
24. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
25. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
26. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
27. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
28. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
29. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
30. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana
31. avgust: Ensemble Wien-Ljubljana

O bisk in predavanje velikega prijatelja koroških Slovencev, politologa prof. Antona Pelinke iz Innsbrucka je bil za obiskovalce in obiskovalke tinjske serije o razsodbi Ustavnega sodišča glede dvojezičnih krajevnih napisov izreden užitek: prvič je Pelinka visokokaraten strokovnjak s stvarnim in kritičnim pristopom k stroki, drugič je blestel s prefinjeno retoriko in povrh še izžareval optimizem in opogumil pripadnike slovenske narodnostne skupnosti k več porednosti in neodvisnosti od »polit-financerjev«.

Koroška – evropska posebnost?

Tako se je glasil provokantni naslov njegovega 45 minut dolgega predavanja, v katerem je zavzel stališče do nekaterih ključnih vprašanj pojmovanja demokratičnosti in pravnega občutka na Koroškem oziroma pri nekaterih najvišjih političnih predstavnikih naše dežele.

Medtem ko so bile s podpisom ADP iz leta 1955 zagotovljene južna meja na Karavan-kah in manjšini legitimne pravice za njen razvoj in obstoj, so na Koroškem na delu družbene

TINJE – ODMEVNO PREDAVANJE PROF. ANTONA PELINKE

V kakšne vode plove Koroška?

sile, ki to zgodovinsko dejstvo še vedno travmatizirajo v škodo reševanja odprtih vprašanj iz 7 člena ADP. Medtem ko postaja večjezičnost v novi Evropi vedno pomembnejša in je normaliteta, se na Koroškem nekateri zastopniki političnih strank in »domovinskih« organizacij na vse kriplje branijo proti postavitvi dodatnih dvojezičnih krajevnih oznak. Deželni glavar Haider in njegova stranka sta, kot je znano, razsodbo VGH celo politično ostro napadla in odklonila kot Koroški sovražno dejanje. Nadalje je referent dejal, da je vsa Evropa v preteklosti, v prejšnjem stoletju, doživela travme, rane, ki se še do danes niso docela zacelile. Posebnost na Koroškem je pristop in tu se Koroška razlikuje od drugih dežel, do polpretekle zgodovine in pravnih norm ter evropskih izzivov. Osvobodilna borba oziroma odpor koroških Slovencev se na Koroškem pojmuje še vedno kot izdajstvo, iredenta na eni strani, na drugi

strani pa se vsako leto v oktobru zbirajo na Vrhu nekdanji pripadniki Waffen-SS in drugih militarističnih organizacij. Ti so nekoč glasno zahtevali in se zavzemali za priključitev Avstrije k rajhu. »Odpor koroških Slovencev nekateri še vedno

Predavanje prof. Pelinke v nabito polni dvorani je bilo zanimivo in spodbudno

Foto: Stukelj

pojmujejo kot ogrožanje meje,« je dejal Pelinka.

Divide et impera

Posebnost Koroške je tudi, da o pravicah manjšine odloča večina. Na Koroškem se demokrati-

ja pojmuje po tako imenovanem mainstreamu kot vladavina večine. »Demokratičnost seveda vključuje vladanje večine, toda tudi pravice manjšine in splošne človekove pravice«. Tako pojmovanje demokracije na Koroškem še ni splošno priznано oz. znano, je menil Pelinka. Neverjetno in skurilno je za politologa, »da se o razsodbi VGH še na veliko debatira (razne komisije); to je koroški problem in problem Republike Avstrije. Državni predsednik Klestil je ob tem molčal«. Predavatelj je atestiral Koroški in pa Avstriji manjkajočo pravno zavest. »To je zasramovanje pravne države«.

Proti izsiljevanju

V diskusiji so se javili k besedi poleg pripadnikov slovenske narodnostne skupnosti (M. Grilc, K. Smolle, M. Sturm, F. Rutar, Valeško idr.) tudi pripadniki naroda sosed. Zelo tehten in kritičen je bil prispevek nekdanje glavne urednice Kirchenzeitung in aktivistke v

solidarnostnem gibanju v 80. letih Marije Halmer, ki je menila, da bi bilo treba mobilizirati bazo in ustvariti omrežje, kjer bi delovali pripadniki obeh narodov iz vseh političnih taborov. To bi ustvarilo določen pritisk na vladajočo politiko. Težišče v diskusiji je bilo tudi izsiljevanje in pritisk na politične predstavnike koroških Slovencev (ukinitvev Radia dva, manj tabel in več finančnih podpor za kulturo itd.). Pelinka je na ta vprašanja predlagal slov. političnim organizacijam, da bi bilo pametno biti manj odvisen od deželne sklade. »Manjšina bi morala glasneje tolmačiti njene zahteve in opozarjati na odprta vprašanja, potem bo tudi avstrijska civilna družba postala bolj zainteresirana,« je menil Pelinka. Možnosti za politično agiranje vidi referent tudi v opozarjanju na agendo avstrijske in evropske politike (Evropska konvencija o manjšinskih pravicah idr.) »Koroška bi lahko postala zgleden park, model za Evropo, kjer je dvo- oz. večjezičnost pripuščen in zaželjena. Večjezičnost je priložnost za ekonomsko manj razvito Koroško,« je dodal Pelinka. M. Š.

V SMISLU IZJAVE MILANA KUČANA V KOČEVJU:

Življenje je bogatejše, če znaš strpno in tvorno živeti drug z drugim

V času, ko smo po političnih veljakh izpostavljeni grožnjam in raznovrstnim pritiskom ter KHD in KAB tekmujeva v iskanju izmišljene, za koroške razmere prirejene protislovenske argumentacije, naši osrednji organizaciji popolnoma zanemarjata terensko delo. Dopustniški čas je, že vse leto!

Vse nemškonalne organizacije, posamezniki in politiki nemškonalne miselnosti skupno delujejo na zavlačevanju in preprečevanju udejanjenja potreb slovenske narodne skupnosti in s tem strpnega in tvornega skupnega življenja na Koroškem. Poleg potvarjanja resnice se vedno pogosteje poslužujejo neresnic in izsiljevanja. Protislovenskega dogajanja na Koroškem med drugo svetovno vojno nočejo zaznati, kaj da bi ga šele resnično interpretirali. Zanje na Koroškem očitno ni bilo koroških nacistov – izdajalcev svoje domovine Avstrije leta 1938 in poprej, velikega števila članov NSDAP ter sodelavcev GESTAPA in SS, ki so organizirali in izvajali vse protislovenske ukrepe kot prepoved slovenskega jezika, časopisov, društev, prireditvev, izgon leta 1942, umore ... Takrat navidezno »domovini zvestim« Korošcem nikdar ni prišlo na misel, da bi se borili proti nacizmu za ponovno vzpostavitev Avstrije in demokratične ureditve v Evropi. Nasprotno, zasledovali so tiste Korošce – Slovence, partizane, ki so se uprli načrtnemu iztrebljanju slovenskega naroda, se umaknili v gozdove in pod najtežjimi pogoji bili boj proti

okupatorju. Za omenjene »domovini zveste« je bila okupacija leta 1938 osvoboditev, propad Tretjega rajha 1945 pa so objokavali in še danes govore o izgubljeni vojni. V mojih očeh so takšni ljudje bili in ostali nacisti. Na Koroškem danes skrbijo (ali njihovi sinovi) za protislovensko vzdušje in uredničevanje nacističnih ciljev, kolikor je to pač v demokraciji mogoče. Avstrijsko sodstvo – javno tožilstvo in politika v njihovem udejstvovanju ne opažata nobene »Wiederbetätigung« (ponovno udejstvovanje v nacističnem duhu), kar pa v mojih očeh dejansko je.

Feldner za KHD izjavlja, da je mera polna. Pri tem misli tudi na koroškimi Slovincem pripadajoče najbolj osnovne pravice kot so dvojezični krajevni napisi, slovenski uradni jezik in podobno. Po mnenju teh gospodov nam vse to ne pripada in z zahtevo motimo le mir v deželi. Takšno in podobno argumentacijo v demokraciji zelo rad primerjam s terorjem v nacističnem obdobju. In tako ravnanje koroški politiki dopuščajo oziroma podpirajo.

Zanimiva je najnovejša taktična poteza KHD/KAB – klic po izboljšanju koroške klime. S tem prvič priznajo, da s koroško klimo nekaj ni v redu, in to že dolga leta ne. Ne bo jim prišlo na misel – zaradi svojega sodelovanja pri mnogih, Slovincem škodljivih akcijah v preteklih desetletjih – prevzeti kakršnokoli krivdo za protislovensko koroško ozračje. Takoj bodo nared za lažno interpretacijo vzroka škodljivega

koroškega ozračja – češ, Slovenci ne poznajo mere, kotel prekipeva in mir je ogrožen. Javnost bodo skušali prepričati o svoji nedolžnosti. Tako gre že desetletja.

Partizani so jim bili že vedno zelo napoti. Prebivalstvu skušajo dopovedati, da so-le ti ob koncu vojne deportirali in usmrtili blizu 100 nedolžnih Korošcev. Nikdar pa ne povedo, da so se partizani borili za uničenje nacizma in so več let tako oni kot tudi mnogi koroški prebivalci-Slovenci bili na domačih tleh soočeni s terorjem po nacistično usmerjenih koroških sodeželanah. In teh je bilo kar precej. Medvojnega dogajanja nočejo priznati; tudi ne, da je bilo ravno to dogajanje vzrok za poznejše dogajanje. Zadevo je treba znanstveno preučiti, ne pa jo uporabljati v vsakdanji politiki v gotove namene.

Za zaključek ugotavljam, da bi bilo na Koroškem življenje lahko bogatejše, če bi nekateri hoteli strpno in tvorno živeti drug z drugim.

Franc Kukovica

TISKOVNA IZJAVA SJK

Prvi polčas za »Agendo 2000« in o potrebnih ukrepih

Skupnost južnokoroških kmetov (SJK) načelno pozdravlja reformo kmetijske politike, kot jo predlaga Evropska komisija.

Predlogi v glavnem odgovarjajo temu, kar SJK zahteva že dolga leta. Med drugim to velja za ločitev podpor od presežne produkcije, ker sistem podpiranja ne sme biti spodbujanje k stalnemu povečanju produkcije. Smiselno podpiranje mora pomagati kmetom, da lahko tako na ravninskih kakor tudi na gorskih območjih na ekološki način pridelujejo zdravo in kvalitetno hrano.

Uvajanje podpor, ki so vezane na posamezno kmetijo in so plačilo za ekološko kmetovanje ter za delo, ki je v splošno korist, bodo bolj pomagale malim kmetom kot velikim, kar je popolnoma prav in kar je SJK zahtevala tudi v zadnjem volilnem boju. Še posebej smiselna bi bila takšna reforma podpiranja za Koroško,

kjer absolutno prevladujejo male in srednjevelike kmetije. Drugo vprašanje pa je udejanjenje te reforme na državni ravni. Tu morajo naši domači kmetijski politiki zagotoviti socialno in regionalno pravičnost med malimi in velikimi kmeti ter med tistimi, ki kmetujejo v bolj ugodnih legah, in tistimi, ki kmetujejo v manj ugodnih legah. Na žalost pa česa takega doslej na zvezni in deželni ravni ne moremo zaslediti. Tako so odgovorni kmetijski politiki na deželni ravni z deželnim referentom Wurmitzerjem in deželnim glavarjem Haiderjem na čelu s črtanjem podpor za kmetijske investicije in za investicije v izgradnjo gozdnih poti dokazali, da so jim interesi kmetov deveta brigada. Črtanje podpor naj bi veljalo od konca naslednjega tedna pa predvidoma do leta 2004, kar je bankrot koroške kmetijske politike. »Tisti, ki bi morali ukrepati, ne sedijo v Bruslju, ampak rezidirajo v Celovcu,« opozarja zbornični svetnik Štefan Domej odgovorne na deželni ravni in od njih zahteva bolj odločno zavzemanje za kmečke interese.

Nadaljnje informacije: www.elnet.at 0463 / 54 0 79 (Pisarna SJK)

ENOTNA LISTA

Odgovor »domovinskim« organizacijam

Predsednik koroške Enote liste Andrej Wakounig v tiskovni izjavi opozarja vse stranke v deželi, pa tudi Narodni svet koroških Slovencev in Zvezo slovenskih organizacij, da se s koroškim Heimatdienstom in Brambovsko zvezo ne bo dalo priti do uporabnih zaključkov

pri pogovorih v zadevi krajevnih tabel oziroma reševanja manjšinske problematike.

»Domovinske« organizacije skušajo za vsako ceno preprečiti tako rešitev in formulirajo pogoje, ki so sramota za sožitje med narodoma, predvsem pa je to norčevanje iz pravne države,«

pravi Wakounig. Sodelovanje omenjenih organizacij označuje kot zgodovinsko napako, ki onemogoča konsenzualne rešitve.

Heimatdienst je zahteval »opravičilo za partizanski boj, etnično segregacijo po šolah« itd. kot pogoj za uresničitev odločitve ustavnega sodišča. Poleg tega te organizacije delujejo v glavnem proti Slovincem in sprava je le prazna beseda, pravi Wakounig.

POGOVOR Z UNIV. PROF. DR. JOSEFOM KLINGLERJEM

Trčil sem ob zid popolnega brezbesedja

S koncem poletnega semestra je univerzitetni profesor dr. Josef Klingler šel v pokoj. 28. junija 2002 sta ga celovška univerza in institut za pedagogiko in raziskovanje slovesno emiritirala. Dr. Klingler je bil med prvimi profesorji na tedaj novoustanovljeni celovski univerzi in v letih 1977-79 tudi njen rektor. Soustanovil je pedagoški institut univerze, težišče njegovega delovanja je bila šolska pedagogika ter delo z obrobniimi skupinami. Kot politično buden človek seveda ni molčal pri problemih v deželi, kar velja tudi za manjšinsko vprašanje. Dr. Klinglerja odlikuje neugnana radovednost in zanimanje za nove stvari. Kot Tirolec se je na primer doobra naučil slovenščine, njegova tajna ljubezen pa je prav dolina Soče. S profesorjem Klinglerjem se je pogovarjal Franc Wakounig.

Pred kratkim ste bili emiritirani. Kakšni občutki vas ob temnavdajajo, ali se vas je polotil šok penzionista?

Govoriti o šoku bi bilo preveč. Seveda pa takšna zarezna mnoge stvari, za katere itak vem, še bolj porine v središče zavesti. Na drugi strani pa nočem docela spreči, nekatere zadeve bi rad še spremljal naprej, seveda vse pod geslom »Kakor dolgo bo to možno«. Ta dogodek človeku jasno pove, da ima vse svoje meje in svoj čas. Zato bi namesto o šoku raje govoril o postopni zgostitvi zavesti o minljivosti.

Zibel Vam je tekla leta 1934 na Tirolskem, v Wildschönau, kraju Bogu za hrptom. Doraščali ste v tridih okoliščinah. Kako bi zdaj opisali takratno dobo: kot življenje v pomanjkanju ali pa kot »lepi čas v zdravi naravi«?

Wildschönau sicer ni bil kraj Bogu za hrptom, bile pa so tam različne oblike revščine. To je zelo reven kraj. Vendar nisem tam doraščal, ker so se starši odselili in si kupili drugod majhno kmetijo. Doma smo živeli zelo skromno, res smo trpeli pomanjkanje in mnogokrat bili lačni. Na kajžlarski kmetiji je bilo treba za malo dobička trdgarati, a preživeli smo.

Ali in kako vas je ta trda mladost oblikovala, na vas vplivala?

Nekaj posebnega je, da v tem kraju revščina nikdar ni bila nekaj sramotnega. Tam so bile večje in premožnejše kmetije ter majhne kajže. Važno je bilo, ali ljudje pošteno delajo in kolikor toliko opravljajo svoje dolžnosti. Prav zategadelj nekdo ni bil manj ugleden, če ni bil premožen. Mi posledic revščine tudi zato nismo tako občutili, ker je v tem kraju bilo učenje v šoli zelo spoštovano. In ker smo vsi otroci naše družine bili brihtne glave in smo se lahko učili, smo veljali za talentirane, s tem pa smo imeli določene prednosti. Starši so našo ukajželnost podpirali in nam kljub

revščini omogočili študij. Oče je sicer hotel, da bi jaz postal zidarski polir, mene pa je zanimalo le učenje. Pri tem me je neki učitelj zelo podpiral.

Ali je kdo od staršev upal, da bi postali duhovnik?

Če, potem je na to morda na skrivnem mislila mati, oče gotovo ne. Starša sta nas vzgajala v duhu, da se moramo za poklice odločiti sami in sta odločitve tudi spoštovala.

Svojo znanstveno pot ste usmerili po skupinah, ki so socialno in politično odrinjene na rob družbe. Že diplomsko delo ste namenili trdemu socialnemu položaju učiteljev obveznih šol. Kot profesor na celovski univerzi ste se jasno postavili na stran koroških Slovencev. Ali je ta angažma za nemočne, ta solidarnost odraz izkušnje iz mladosti?

Rad bi pripomnil, da s pojmom »solidarnost« ne vem kaj dosti početi prav zategadelj, ker ga tako zlorabljajo. Moja povezanost z življenjskimi okoliščinami revnih je zame nekaj povsem naravnega in mnogi nepremožni so moji dobri znanci. Prav tako nimam nobenih težav se živo in napeto pogovarjati s kmeticami ali brezposelnimi. Vem, da pri tem problematika jezika, govornice, igra veliko vlogo. Meni gre predvsem za to, da znanstveno podprte dokaze in izsledke povem v jeziku, ki ga razumejo ljudje, s katerimi živim. Ne maram visokoletečih in »pametnih« razlag.

Dolgo sem potreboval, da sem zmožem stvari povedati tako, da držijo in so vsakomur razumljive.

Posledica otroške in mladostne revščine in uboštva je gotovo, da nimam strahu pred revščino, ki se prične, ko ljudje nimajo dovolj za preživetje.

Ali obstaja tudi revščina, ki presega okvire materialnega in ki sega v medčloveške odnose?

Revščino običajno določamo in pojmuemo iz materialnega vidika. A po mojem prepričanju je človek, ki ima milijarde, ni pa zmožen človeških odnosov, res ubog in reven. Prav tako revni so osameliji starejši ljudje, ker nimajo sogovornikov, nimajo odnosov s soljudmi. Revščina ima neverjetno veliko obrazov. Osebnost jo definiram s pomočjo bogastva. Kaj nas bogati? Na prvem mestu so to iskreni odnosi, ki segajo od intimne ravni do osebnih prijateljstev, to so poklicna prijateljstva in poznanstva, to je odgovornost za sodelavce in za podrejene. Povsod naletimo na sledove medsebojnega zaupanja. Vse to je zame bogastvo.

Prav tako lastni otroci, zdravje, občutek za lepoto, zanimanje za nekaj, radovednost, zanimiv in zadovoljiv poklic.

Materialna plat, da preživimo spoštljivo in dostojno, je važna in potrebna, ne pa preobilje in razsipavanje.

Med sestavinami bogastva ste našli tudi radovednost. Kot znanstvenik univerze, ki ste jo pomagali postaviti na noge, ste morali imeti precej radovednosti.

Prilžnost, da sem lahko so-

univ. prof. dr. Josef Klingler (v sredini)

deloval pri nastajanju univerze, je bila zelo napeta in zanimiva, hkrati pa tudi velik dar. Kljub vsemu, marsikaj se ni razvilo tako, kot sem pričakoval, je zrasla univerza, na katero so lahko danes ponosni. Bogu in ljudem hvala, da je univerza vse bolj zakoreninjena v deželi. Na začetku prav zaradi velikega nerazumevanja ni bilo tako. Dežela pravzaprav ni dojela, da je univerza čudovito darilo. To so dojeli le redki poamezniki. Še vedno vlada mnenje, da je znanstveno delo nekaj oddaljenega, tujega. K temu na žalost svoje prispevajo zastopniki univerze, ki se poslužujejo strokovnega jezika, katerega mnogo ljudi ne razume.

Da se je v osemdesetih letih minulega stoletja celovška univerza zelo tvorno vključila v politično razpravo v deželi, naj omenim diskusijo o manjšinskem šolstvu, ji določeni politiki in skupine na Koroškem do danes niso odpustili. Ali naj univerza še naprej kaže svoj profil ali pa naj se podredi veljavnim mnenjskim in političnim tokovom dežele?

Najprej bi podvomil, če se »uradno menje« res pokriva z mnenjem prebivalstva ... Tu je govora o »Koroških« oz o »prebivalcih Koroške«, ki jih menda posamezni politiki zastopajo. Jaz pa menim, da teptajo po ljudeh, ker v konkretnih vprašanjih njihovega mnenja enostavno ne upoštevajo. Na primer trdijo, da ljudje to in drugo hočejo. A nihče ljudi ni vprašal, kakšnega mnenja so, kaj res hočejo.

Zdaj pa o poti univerze. Po mojem mora vsaka univerza

imeti povezavo z regijo, regionalno vez. Poleg mednarodnih stikov mora imeti tudi regionalne zveze. Tu je zakoreninjena, v glavnem živi od tukajšnjih študentov, četudi ima, na srečo, obiskovalce iz drugih dežel. Jedro študirajočih pa bomo vselej imeli v tej deželi. Zato zelo upam, da bojo absolventi univerze dobili zaposlitev v glavnem doma, kar za vse seveda ne bo mogoče. Univerzitetni študij naj mladim ljudem seveda odpre vrata do zaposlitve v tujini. Če je tako, potem je univerza zadolžena, da se zanima za tematike in vprašanja v tej deželi. To ni enostavno, ker se politično delovanje usmerja po drugačnih zakonitostih kot znanstveno in ker se morajo znanstveniki, ki se ukvarjajo s temi vprašanji, posluževati razumljivega izrazoslovja. Kljub temu, da ne smejo ostati abstraktni, morajo svoja stališča zagovarjati in braniti z znanstveno natančnostjo.

Tu je univerza opravila veliko delo, zgodovinarji so se zelo potrudili, tudi druge stvari so se zgodile. Ni pa vse bilo najbolj spretno, marsikatera beseda ni bila najbolj posrečeno izbrana. Politiku se to odpusti, znanstveniku ne.

O politiki še to: dejanske zveze in povezave je prav težko dojeti. Moj vtis je ta, da je v tej deželi pri problemih, ne le pri problemu jezikovnih skupin, zelo težavno spoznati, kaj je zgodovinsko obremenjeno, kaj je aktualno in kje je dejansko črta med nespametjo in zadržtostjo. Ob tem je zame edina razlika v tem, da manjša skupina dobro obvlada oba jezika, večja skupina pa zna samo en jezik. To je bilo tudi zame zelo težko. Kajti vsakdo, ki sem ga vprašal, me je odpravil s trditvijo: »Kdor ni tu rojen, tega ne razume!«

No, dobro. Očitno je za dojemanje potreben poseben organ, ki se podeduje. Ker sem kljub temu trdovratno vrtal naprej, sem se nekaterim hudo zameril. Polagoma mi je uspelo vzpostaviti zaupanje in se poglabljati v to tematiko. Trčil sem ob zid popolne nemosti, brezbesedja.

In to v deželi, ki je dvojezična.

Tehnično obvladanje jezikov pri tem ne igra nobene vloge. Važna in potrebna bi bila radovednost na drugačnost. Ta radovednost je v tej deželi zelo slabo izoblikovana, predvsem kar zadeva jezike. Ta dežela ima dva jezika. Ljudi bi pravzaprav moralo zanimati, kako stvari zvenijo v tem drugem jeziku. A opazno je odklanjanje tega drugega jezika, namesto da bi se zavedali pomena in bogastva, ki ga nudi sinergija dvojezičnosti dežele.

Ta drugi jezik je slovenščina. In vi ste se tega jezika učili in tudi doobra naučili. Navezali ste osebne in poklicne stike v Sloveniji, vaša velika ljubezen pa je dolina Soče.

Učenje jezika poleg poklicnih obveznosti ni enostavno. Predvsem tedaj, če so poklicni napor veliki, je zadeva zelo zamudna, ker napor človeka izčrpa. Kljub temu in z določeno vztrajnostjo si prisvajam ta jezik, ki ga v nekaj letih želim obvladati. Zame je veliko doživetje, ko čutim poezijo tega jezika. Vsak jezik ima svojo poezijo in odkrivanje njegovih tajnosti je nekaj prelepega. Seveda pa ni jezika brez ljudi. Omenili ste Soško dolino. Do nje in do določene osebe, ki tam živi, se je razvila prava ljubezenska vez. Če se počasi pogovarjamo, razumem vse, oni pa mene.

Za Sočo sem se začel zanimati že dolgo prej, ko sem se podrobno ukvarjal s prvo svetovno vojno in s tem s Soško fronto. Imena vasi, gora in krajev mi niso bila tuja. Zdaj sem te kraje obiskal in obhodil in z domačini navezal stike. Moje skromno znanje jezika je te stike še poglobilo.

Vaše zanimanje je zbudila tudi knjiga Lipeja Kolenika »Mali ljudje na veliki poti«.

Zakaj?
Življenjski pogoji v tej deželi so me že vedno zanimali, ker vem, kaj je revščina. Med drugim sem bral Prežihovega Voranca in odkril neverjetne vzporednosti in podobnosti s svetom, odkoder prihajam sam. Tirolskim kmetom se nič bolje ni godilo kot slovenskim, kvečjemu da so tirolski kmetje bili še bolj revni. Morda so s posli ravnali bolj kakor tu, ker na Tirolskem ni bilo te polplemenite zemljiške gospode.

Kolenikova knjiga, njegovi pomini na mladost, je pritegnila mojo pozornost. Mislim, da se je za življenjske okoliščine ljudi v tej deželi treba zanimati, če naj količkar razumemo, kako določene stvari nastajajo. Naj omenim le dejstvo, kako se ujemata jezikovna meja in meja revščine v tej deželi.

Vi ste v odboru radia AGO-RA. Kaj menite o načrtih deželne politike in vodstva ORF, da se mu ukine podpora?

Zbode me v oči prav argumentacija, da je treba varčevati. Če je to res treba, potem bi lahko s predstavniki radijev sedli za mizo in bi skušali problem rešiti v dialogu in na sprejemljiv način. To bi bilo običajno pri ljudeh, ki se spoštujejo.

Namesto tega so odgovorni ubrali pot grožnje in biča »Če tega ne boste sprejeli, se z vami ne pogovarjamo več!« To je primer drže, kako se z ljudmi ravna zviška. Morda bi se vprašali, če ta drža ne nasprotuje demokratičnim načelom družbe.

Hvala za pogovor!

KOROŠKI DEŽELNI ARHIV

Zanimivi dokumenti o položaju slovenskih duhovnikov na Koroškem med leti 1914 in 1921

Peter G. Tropper, arhivar krške škofije, je v založbi koroškega deželnega arhiva (28. zvezek serije Das Kärntner Landesarchiv) izdal izbor dokumentov pod naslovom »Nationalitätenkampf, Kulturkampf, Heimatkrieg. Dokumente zur Situation des slowenischen Klerus in Kärnten von 1914 bis 1921« (Narodnostni boj, kulturni boj, vojna v domovini. Dokumenti o položaju slovenske duhovščine na Koroškem od 1914 do 1921). Napisal je tudi kratko uvodno študijo. V njej karakterizira nekatere dokumente in opozarja na momente, ki bistveno osvetljujejo položaj slovenskega klera na Koroškem v navedenih letih. Knjiga je za zbirko dokumentov »Kirche im Gau« druga publikacija arhivarja in zgodovinarja, ki obravnava zelo kritična leta v zgodovini rimsko-katoliške cerkve na Koroškem. V tej prvi zbirki dokumentov, ki je izšla leta 1995 z avtorjevo spremeno študijo in s prispevkom cerkvenega zgodovinarja Karla Heinza Frankla, Tropper postavlja v ospredje situacijo katoliške cerkve na Koroškem od leta 1938 do 1945, sedaj pa nas sooča s situacijo slovenskega klera v letih 1914 do 1921, ko je bil le-ta v politični javnosti dokaj izoliran in osovražen. Zbirka obsega vsega 74 dokumentov. Skrbno urejeno knjigo dopolnjuje register oseb in krajev.

Dokumentacija

V uvodu Peter G. Tropper meni, da je v literaturi situacija slovenske duhovščine na Koroškem v navedenih letih le malo obdelana. Tej trditvi ne bi pritrdili brez pridržkov. Koroški slovenski duhovniki, ki so sodelovali pri slovenskih organizacijah – in to ni bila večina – so bili vpeti zlasti po letu 1897 v procese političnega katolicizma na Slovenskem. Na drugi strani pa so nekateri izmed njih intenzivno sodelovali pri krščansko-socialnem gibanju v deželi. Kot taki so našli svoje mesto v slovenskem in avstrijskem zgodovinsko-napisju. Ob upoštevanju sodane publicistike in številnih spominskih zapisov pa bi lahko konstatirali, da je med njimi vladalo v odločilnih mesecih pred plebiscitom poleg velikega navdušenja za Jugoslavijo kar nekaj pomislekov glede pričakovanega oziroma napovedanega zmagoslavja pri glasovanju.

Objavljene vire glede na kronologijo lahko razporedimo v tri skupine: v prvo spadajo dokumenti od avgusta 1914 do konca prve svetovne vojne, v drugo dokumenti od decembra 1918 do 10. oktobra 1920, v tretjo skupino pa dokumenti, nastali po tem datumu.

Začetek 1. svetovne vojne

V prvih tednih vojne je zlasti slovenska duhovščina kruto občutila bahaštvo in psovanje nasprotnikov. Ordinariat krške škofije, kapiteljski konzistorij, kapiteljski vikar, slovenski duhovniki združeni v Sodaliteti ter nemška duhovniška zveza so protestirali proti preganjanju in psovanju duhovnikov, ki je bilo izrazito predvsem v Celovcu. Nemška duhovniška zveza je zaznala splošno hujskanje proti »farijem«, ordinariat je hujskanje proti duhovnikom ostro obsojal, kapiteljski vikar je kritiziral zlasti okoliščine aretacij in menil, da se frivolno poigrava z ugledom duhovščine, slovenski duhovniki so izrekli nezaupnico deželnemu predsedniku Fries-Skeneju in apelirali na ministra za uk in bogočastje. Protestom se je pridružil – čim je nastopil škofovska služba – škof Adam Hefter, in sicer najprej v obliki pastirskega pisma. V nadaljnjih protestih je škof govoril o gonji proti duhovnikom, o najbolj nesmiselnih in najbolj divjih govoricah in o neverjetnem nagnjenju k posploševanju s strani periodičnega tiska. S pomočjo posebne izjave vrhovne komande na Koroškem je skušal zaustaviti plaz očitkov proti svojim (slovenskim) duhovnikom. Proti njim so se širila med ljudstvom razna podla sumničenja, češ da so srbofili, veleizdajalci ter da so oni krivi vojske. Škof Adam Hefter pa je prepovedal tudi izobešanje nacionalnih zastav in znakov na cerkvah in župniščih in se kljub pomislekom Martina Ehrlicha odločil, da slovenskim duhovnikom prepove agitacijo za majniško deklaracijo. V svojem izvirnem obsegu objavljeni dokumenti vse te očitke ponovno dokumentirajo, pa tudi dokazujejo zavzemanje cerkvenih instanc in škofa za preganjanje duhovnikov. Zato je že državnozbornski poslanec Anton Korošec v svoji znameniti interpelaciji z dne 6. julija 1917, ki jo delno objavlja tudi Tropper, navedel ordinariat krške škofije kot edino instanco na Koroškem, ki ni zapadla hysteriji proti slovenskim duhovnikom. Slovenski duhovniki so Hefterju priznavali zasluge, ki si jih je nabral v tem času.

Aretacije duhovnikov

Domala nepoznani so dokumenti, ki jih objavlja Tropper pod številkami 19 do 57 in obsegajo predvsem dogajanja v zvezi z vojaškimi dogodki v okviru mejnih bojev. Tudi za čas od decembra 1918 do oktobra 1920 velja, da je škof branil slovensko duhovščino, seveda s pridržkom, da se posamezniki niso morda le pregrešili zoper veljavne postave. Iz poročil

duhovnikov razberemo, da so se čutili ogrožene in to ne brez vzrokov. Ravnanje proti duhovnikom ni bilo enotno, v posameznih krajih se je prebivalstvo zavzelo zanje, aretacije nekaterih so bile kratkotrajne. Škof je v korespondenci z deželno vlado govoril o pobegu in o aretacijah slovenskih duhovnikov in vlado opozarjal, da je s tem ogrožena verska oskrba prebivalstva. Na osnovi poročil prizadetih duhovnikov je močno kritiziral način in okoliščine aretacij in ravnanje z duhovniki po zaporih oziroma na mestu internacij. Posebno ga je bolelo plenjenje po župniščih in cerkvah, še bolj zloraba cerkvenih predmetov in onečaščenje najsvetejšega. Vandalizmu, ki so ga povzročali vojaki, so se ponekod pridružili tudi domačini, kar na Koroškem sploh ne čujejo radi. To je škofa žalostilo. Deželni upravitelj Lemisch je bil v svojih odgovorih zelo previden, deželni poveljnik Hülgerth je izdal posebne smernice, kako naj se ravna v primeru aretacije duhovnikov. Smernice se pozneje niso držali. Policijski svetnik Spitzer pa je ostajal v mejah »javnega prepričanja« ko je zapisal, da je razumljivo, da so »naše čete« grozile slovenskim duhovnikom, »ker je vsakdo, ki le malo razmišlja o političnih razmerah, prepričan, da je vsako razpihavanje sovražstva med obema na Koroškem bivajočima narodnostima skupinama v zadnji konsekvenci treba pripisati slovenski duhovščini. Beg prizadetih bi lahko delno pripisali tudi njihovi slabi vesti v tej smeri.« Podobno sta argumentirala Vinzenz Schumy in Hülgerth. Prvi je to storil v obliki interpelacije, v kateri je v preambuli slovenski duhovščini očital, da je že pred in med vojno netila nemir med narodnostima na Koroškem in bila potem vodnik južnoslovenskih vojaških oddelkov, »ki so v velikem delu naše dežele mučili, odvedli, ropali, plenili brez razlike nemške in vindiš Korošce«. Hülgerth pa je razmišljal o odnosu med koroškim prebivalstvom do duhovnikov in videl v po deželi in narodnosti tujih duhovnikov le »emisarje južnoslovenskega imperializma«, za zaključek pa kot grožnjo zapisal: »Dokler bo knezoškofijski ordinariat nadaljeval [s tem], da bo nameščal kot duhovnike fanatične Slovence in jih ščitil, bo ljudstvo, ne oziraje se na odredbe in ukaze, ustvarilo s pregonom hujskaških duhovnikov to, kar spozna in potrebuje najpotrebnejše: notranji red in notranji mir!« Iz obstoječe literature znan je spor med generalnim vikarjem Matijem Randlom v Dobrli vasi in škofom Hefterjem, vse do nedavnega nepoznana pa je bila spomenica

Lamberta Ehrlicha z dne 24. februarja 1919 Svetemu sedežu v zadevi koroških Slovencev.

Poplebiscitna doba

Po plebiscitu je škof pozval duhovnike, da naj brez navodila ne zapustijo svojih mest. Svojemu ljubljanskemu sobratu je bil hvaležen za gostoljubnost, ki jo je le-ta izkazoval nekaterim koroškim duhovnikom-beguncem, in mu sporočil, da splošnega dovoljenja za sprejem svojih duhovnikov v službo drugih škofij ne more dati. V spomenici politične ekspoziture Velikovec pa je pristojen uradnik že predlagal, kaj naj bi se zgodilo s tistimi duhovniki, ki so se v poteku plebiscitne agitacije eksponirali za Jugoslavijo. Poimenoval je duhovnike, ki bi jih bilo treba nemudoma upokojiti, spet druge premestiti v nemške fare, o duhovnikih iz drugih krajev oziroma dežel bivše skupne monarhije pa je menil, da bi jih bilo treba »dati na voljo« tamkajšnjim vladam. Duhovniki, ki so ostali in bili večinoma premeščeni v druge fare so morali »kot zvesti državljani zvezne države Avstrije« podpisati posebno lojalnostno izjavo. Nekaj bistvenih elementov nadaljnega odnosa deželnih oblasti do slovenskih duhovnikov vsebujeta odgovor deželnega upravitelja Lemischa in debatni prispevek poslanca Reinprehta na interpelacijo o odstranitvi jugoslovansko mislečih duhovnikov iz Koroške. Krščansko-socialni poslanec Reinprecht je zelo diferencirano ocenjeval zadržanje duhovnikov, zaznal prve znake posploševanja, pogršel dokazov za iredentistič-

no obnašanje duhovnikov in menil, da naj ne bi vsak, »ki se priznava k naši stranki, bil razvpit kot hujskač in izdajalec«. Lemisch je razmišljal bolj po taborsko in je že govoril o »jugoslovansko mislečih deputacijah« in s tem menil tiste Slovence, ki so hoteli to tudi ostati. Zanimiv je dokument Političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem, ki se je 5. septembra 1921 obrnilo na ordinariat in menilo, da glasovanje ni bila cerkvena zadeva in da naj se cerkve v dnevih spominjanja na plebiscit ne zlorablja za »politične agitacije oziroma komedije zmagovalcev«, kajti »katoliško slovensko prebivalstvo se je v teku enega leta pomirilo in je kljub vsemu ščuvanju določenih elementov lojalno priznalo zgodovinsko odločitev.«

Dokumenti govorijo o stiski slovenske duhovščine v času, ko se je odločala nadaljnja usoda slovensko govorečega prebivalstva na Koroškem. So tudi zrcalo neke posebne »koroške mentalitete« do duhovščine nasploh, temeljito rušijo mit o dobrodušnosti domačega koroškega prebivalstva in pričajo o pokončnem drži škofa Hefterja in njegovega ordinariata, o katerem se je priznavalno izrekel že Anton Korošec. Kako boleče rane so dogodki zadali predvsem cerkvi, bi lahko ilustrirali predvsem na primeru duhovniškega naraščaja, torej na problemu, na katerega je javno opozoril Valentin Podgorc takoj po plebiscitu. Tega svarila pa nista zaznala ne škof Hefter in ne njegov ordinariat.

Avguštin Malle

Skupina Nomos pod vodstvom Berteja Logarja

PONUDBA ZA GOSTE

»Koroški večer« pri Uranku

Turistična sezona je tudi čas najrazličnejših ponudb za goste. Sem sodijo koncerti vseh glasbenih zvrsti. Tujsko-prometna podjetja pri Zablataniškem in Klopiniškem jezeru

že vrsto let prirejajo tako imenovane »koroške večere«, na katerih nastopajo domači zbori, da goste seznanijo s kulturnim utripom kraja.

Takšen večer je minuli četrtek, 25. julija, bil pri Uranku na Veselah. Za goste domačega gostišča in iz vasi so peli in igrali duo »Pižo« (beri Peugeot), skupina Nomos in Moški pevski zbor SPD »Vinko Poljanec« iz Škocjana.

Klaudija Weber in Hans Prilasnig

KDO JE HANS PRILASNIG?

Moliere in on delata komedije v Dobrli vasi

»Sedmero nas je bilo,« mi pravi v garderobi dobrolskega samostana še razvnet in zadihan od napore vloge Argana, namišljenega bolnika, »živeli smo vsi v eni sami sobi, oče tesar, umrl nam je 36 let star, bajto smo imeli v najemu, bili smo revni kakor cerkvene miši ...«

Tako Hans Prilasnig iz Šentpetra na Vašinjah, pristen gledališki samorastnik, v pristni slovenski velikovščini, bela vrana severno od Drave. Sodeč po tem, kako je ravnokar še kakor vrabec poskakoval po odru, mu nihče ne bi prisodil, da obhaja prav letos že šestdesetletnico.

»Ko sem še mvač biv, sem v Krastovitzu pr Celovci prišel v Landjugend, kjer nas je Ludvik Skumauz muštrov za igro »Auf hoher See« (Na odprtem morju, Slawomir Mrożek). Štekej v Dobrli vasi sm pa ži kar ud začetka zraven ...«

Pa kako zraven! mi pride na misel Jože Tisnikar, na samem vrhu zraven, brez gledališke akademije – kakor Jože brez umetnostne ... Seveda se brez režiserja, bistrumnega, odrsko iznajdljivega, kakršen je celovski gledališčnik Jörg Schlaminger, ne bi mogli povzpeti in zasidrati, saj je – še zlasti kot igralec glavnih vlog – v resnici le člen v odrski plejadi – mi-mično, telesno in jezično gibčni skupnosti, trapezno disciplin-

ska izpiljeni, da se čudiš ... Da, dobrolske letne komedije ne zastajajo za Wochinzevim (zdaj Piklovim) tempom komedije dell' arte v Spittalu ob Dravi.

Da, ko se Hanzeju Prilasnigu posveti milosrčnost iz toplih oči in ko odpre usta, občinstvo že prasne v smeh. Intonacija stavkov je še izvorno slovenska, njegove nemške besede pa mu privrejo na dan tako previdno razločno, tako naravno prikupno, da jim občinstvo zavzeto prisluhne in ga osvoji.

Orisati govor tega rojenega šaljivca je težavno opravilo. Treba ga je videti in poslušati, da se nasmejiš za mesec dni nazaj in za dva meseca naprej. Ta slavospev seveda ne pomeni, da dvanajsterica njegovih odrskih tovarišic in tovarišev ni prav tako iskriva, bleščeča. Od žensk še posebno izstopajo Klaudija Weber, Silvija Schantl in Sigrid Gamisch-Karner, vse tri že z gledališkimi izpiti.

Prihodnje leto bo že 330 let od premiere Molierove zadnje karakterne komedije, Namišljenega bolnika, na kraljevem dvoru v Parizu. Ta avtor nesmrtnih francoskih in svetovnih značajskih veseloiger je hudomušno, zbadljivo in popadljivo upodabljal temne strani človeških bitij in kar sam igral glavne vloge, na primer skoporitega Skopuha, svetohlinskega Tartuf-

fa, ljudomrznega Mizantropa ali Namišljenega bolnika. V slednjega je vdela prizor, kjer samega sebe celo po imenu ironizira, ali glej, pri četrti predstavi te zadnje svoje komedije (leta 1673) se v resnici jame na odru dušiti in bljuvati kri: občinstvo pa v smeh, ne uvidi, da mož umira, ampak si misli, da se šali! Kakšna neusmiljena, burkasta gledališka groteska, da ti komedijant še umirajoč spravlja svoje razvajeno občinstvo v smeh!

Toda nazaj k Prilazniku: obhaja me misel, da ga gledam prav na dramatičnih zgodovinskih dobrolskih tleh, kjer je na graščini birič z leskovo palico po golem telesu bičal najlepšega dekliča cele Podjune – Hudabelino Meto, ki je zanosila z gruntarskim Ožbejem na obirskih Karnicah. Tudi ta je imela sedmero hudabivških samorastnikov, morda je Hanzej eden njenih pankrtskih prapravnukov, kakor nam jih je upodobil Prežihov Voranc. Eden tistih redkih, ki se je samotež tako kulturno, tako človeško visoko razvil, da ga ni ne strah ne sram očetovega in materinega jezika, čeprav je njegov dom severno od Drave.

Kolikšen duhovni nivo v primerjavi z dobrolskim županom, ki mu domača dobrolska dvojezična krajevna tabla spati ne bi dala! Jo Karnt'n is lei ans!

Janko Messner

BLED

Proslava 80-letnice slovenskega skladatelja Uroša Kreka

Vokviru prireditve Festival Bled 2002, ki jih vodi zelo prizadevni organizator, violinist Jernej Brenca iz Lesc, je bil 15. julija v Festivalni dvorani na Bledu slavnostni koncert v počastitev 80-letnice nestorja slovenskih skladateljev akademika Uroša Kreka.

Leta 1922 v Ljubljani rojeni skladatelj Uroš Krek je zagotovo najvidnejša živeča osebnost slovenske skladateljske povojne generacije. Za razliko od nekaterih sodobnih skladateljev, ki iščejo nova izrazna sredstva izključno v raznih tonskih in tehničnih eksperimentih, je Krek do novosti nekoliko zadržan. »Smer, ki išče zgolj tehnična sredstva, mi ni bila nikdar blizu«, pravi v spremni besedi, objavljeni v programski knjižici festivala. Tudi zato slovenski in tuji solisti ter orkestri zelo radi izvajajo njegove skladbe, ki se mnogokrat naslanjajo na izročilo slovenske narodne pesmi in ravno zaradi tega segajo človeku v dušo. Poleg mnogih drugih nagrad je Uroš Krek tudi trikratni dobitnik najvišje slovenske nagrade za umetniške dosežke, to je Prešernove nagrade.

Na blejskem koncertu smo poslušali izbor nekaterih najboljših Krekovih skladb za klavir, klarinet, mezzosopran, violino in godalni orkester. Izbor skladb je opravil skladatelj sam, ob sodelovanju Jerneja Brenceta. Po uvodni besedi dekana ljubljanske Akademije za glasbo, skladatelja prof. mag. Pavla Mihelčiča, ki je sijajno predstavil prehojeno pot in pomen slavljenca, je kot prvi nastopil mlajši ruski pianist Ivan Sokolov. Zelo muzikalno z veliko umetniško potenco je občuteno zaigral Krekovo skladbo Sur une melodie (Po neki melodiji). Kot druga sta nastopila klarinetist Dušan Sodja ob spremljavi pianistke Tatjane Kaučič. Na željo skladatelja Kreka sta zaigrala njegovo drobno umetnino Sarabanda za Natašo. Ker sta to skladbo že večkrat igrala, smo pono-

vno poslušali vrhunsko izvedbo dveh mladih, toda že preizkušenih umetnikov, v kateri sta se odlikovala zlasti s prefinjenim občutenim tonom klarinetista, z izvrstnim skupnim fraziranjem obeh glasbenikov in s sijajno dinamiko.

Mezzosopranistka Mirjam Kalin je v zelo kratkem času postala ena vodilnih slovenskih pevk, tako na koncertnem kot tudi na opernem področju, kar je dokazala tudi na tem večeru z izvedbo Krekovih Sedmih ljudskih pesmi. Vsaka pesem je bila drobna umetnina, vživetost Kalinove v vsako skladbo je postala že pojem. Ona živi z glasbo – zelo dobro jo je spremljala pianistka Nataša Valant. V naslednji točki smo bili priče velikemu dogodku – virtuozni igri mlade moldavske violinistke Patricije Kopačinskaje ob odlični spremljavi pianista Ivana Sokolova. To drobno dekletce je pravi glasbeni »vražiček«, saj celo njeno telo igra, z violino se igra, z njo pleše. O tej izredni glasbenici bomo še slišali! Njun »Vigoroso za violino in klavir« je dvignil že tako navdušeno publiko, aplavza kar ni bilo konec.

Kot zadnji je nastopil komorni godalni orkester, ki so ga sestavljali mladi udeleženci mednarodnega tekmovanja za violino in violo, ki je že tradicionalno potekalo te dni na Bledu. Orkester je vodil slovenski skladatelj Nenad Firšt, ki je tudi odlično priredil Krekovo Malo suito za pet violin in violo za godalni orkester. Orkester (instrumenti so bili podvojeni) je zaigral efektno, mladostno igrivo; ponovno je zablestela prva violinistka Kopačinskaja. Lep zaključek kratkega slavnostnega koncerta v počastitev mojstra Kreka, ki je skupno z ženo še dolgo po koncertu na pogostitvi sprejemal zaslužene čestitke za enkratno umetniško pot. Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika

Lovro Sodja

STRELIŠČE PRI ŠTIHU V PLIBERKU Člani Kluba prijateljev lova so se pomerili med seboj

Pravilno ravnanje s strelnim orožjem, to je s puško, in dobro streljanje štejejo med najpomembnejše veščine vsakega lovca. Da bi to znanje poglobili, in pa seveda zadelj prijetne družbe, je Klub prijateljev lova vabil minulo soboto, 20. julija 2002 popoldne na streljanje na pliberškem strelišču pri Štihu. Povabilu se je odzvalo nad 15 članov, torej lepo število, ki so se v športnem duhu pomerili na malokalibrski puški ter pri streljanju na glinaste golobe. Potek streljanja je pokazal, da je med klubskimi člani kar nekaj odlič-

nih strelcev. Morda bo v prihodnje iz njihovih vrst mogoče vzpostaviti lastno strelno moštvo, ki bi sodelovalo na lovskih strelskih tekmovanjih. Seveda pa so to zaenkrat še lepi načrti.

Sobotno streljanje je bilo zelo dobro pripravljeno, potekalo je brez slehernega pripetljaja in sodelujoči so soglasno izrazili željo, da bi ta streljanja postala del redne ponudbe Kluba prijateljev lova.

Za dobro izvedbo streljanja velja pohvala predsedniku Kluba Fricu Kumru, tajniku Juriju Mandlu in odgovornemu strelnemu referentu Tomiju Partlu, ki je dobesedni »ognjeni krst« funkcije odlično preстал. Zahvala pa gre tudi upravitelju strelišča Hermannu Innerwinklerju za strokovno spremljanje streljanja.

Franc Wakounig

»Gasilska« slika udeležencev sobotnega streljanja KPL pri Štihu

PRIREDITVE

ČETRTEK, 1. 8.

CELOVEC, na dvorišču Mohorjeve – Mohorjeva
20.30 Klasika pri Mohorjevi. Ensemble Wien – Ljubljana; koncert klasične glasbe – Wolfgang Sengstschmid (Dunaj), Erwin Kropfisch (Celovec), Miloš Mlejnik, Matej Župan, Romeo Drucker (vsi Ljubljana)

PETEK, 2. 8.

ŠENTJANŽ, k & k – k & k
20.00 Otvoritev razstave Gregeja Krištofa »Enojezičnost je ozdravljiva«. Govor Fabjan Hafner; glasba koroški rap. Razstava bo odprta do 14. 9. 2002;

ZG. ŽAMANJE, gostilna »Gasthof am See« – SPD »Vinko Poljanec« in družina Adi Picej
20.00 Koncert pod geslom »Zadoni naj pesem domača«. Nastopata: Oktet Suha in MoPZ »Vinko Poljanec«. Zabavna glasba Podjunski trio

SOBOTA, 3. 8.

CELOVEC, na dvorišču Mohorjeve – Mohorjeva
20.30 Klasika pri Mohorjevi. Austria Saxophon Quartett; Peter Rohrsdorfer, Daniela Kettl, Martin Steinkogler, Christian Maurer

NEDELJA, 4. 8.

OBIRSKA – SPD »Valentin Polanšek«
11.00 Pohod na Obir v spomin Valentinu Polanšku in Hermanu Veliku. Zberemo se ob 11. uri na vrhu Obirja. Nazaj grede piknik na Marofu

PONEDELJEK, 5. 8.

LOČE, pri Pušniku – SKD Jepa-Baško jezero
20.00 Večer ob zvokih tamburic. **ODPOVEDANO!**

PETEK, 9. 8.

ZG. ŽAMANJE, gostilna Picej Adi – Družina Adi Picej
20.00 Veselica ob jezeru z ognjemtom. Kulturni spored: Kvartet Smrtnik; nato veselica

NEDELJA, 11. 8.

SLOVENJI PLAJSBERK, pri Podnarju – SJK
10.30 Kmečki praznik; začetek z mašo v farni cerkvi, nato zabava in kulturni program
ŽVABEK, sveto Mesto – KPD »Drava«
14.00 Srečanje vižarjev. Za dobro jed in pijačo skrbi družina Hirm

SREDA, 14. 8.

GLOBASNICA, pri sv. Hemi – SKD Globasnica in fara Globasnica
18.30 »Štiri prvine«; Franz Glaser, Susanne Weber / ogled zgodnjekrščanskega romarskega sveetišča
19.30 Franz Glaser – voda v kultu in mitu; Karl Vouk & Rudi Benétik – objekti / slike; Maja Haderlap & Fabjan Hafner – pesmi; Waltraud Russegger – mezosopran; Janez Gregorič – kitara; Ivan Klarič – kratki film – mokra voda; kulturni dogodek bo ob vsakem vremenu

ČETRTEK, 15. 8.

GLOBASNICA, na vasi
8.30 »Globaški farant«. Sv. Maša nato povorka in odprtje faranta

NEDELJA, 18. 8.

GLOBASNICA, pri gostišču Juenana – SPD Globasnica
11.00 Občinski nogometni turnir

OBIRSKO, pri Jerebu – Alpski klub »Obir«
14.00 19. Tekma koscev. Kulturni spored: vokalni sekstet iz Žvabeka, Vidrinke, otroška folklorna skupina z Jezerskega, Trio Pegrin

PETEK, 23. 8.

CELJE – Mohorjeva
20.30 Komorni orkester Dunajskih simfonikov, dirigentka Karen Kamenšek, solistka Mojca Zlobko-Vajgl, harfa

PETEK, 27. 9.

VETRINJ, dvorana fresk v samostanu – KKZ
19.30 Koncert samospevov Antona Nageleta in Franceta Cigana. Nastopata: Bernarda Fink-Inzko (mezzosopran), Marko Fink (bariton), Špela Filipič (klavir)

SOBOTA, 16. 11.

DOBRLA VAS, kulturni dom – KKZ in SPD Srce
19.30 Klasični koncert. Nastopajo: Pija Brodnik (sopran), Slavko Goričar (klarinet), Vladimir Mlinarič (klavir)

AD FONTES – K IZVIROM – QUELLEN SUCHEN

Avgusta in septembra vsako soboto vodstva v slovenščini in nemščini V nedeljo, 9. junija, je bila pri Sv. Hemi nad Globasnico velika slovenost otvoritve in blagoslovitve duhovne poti in meditacijske steze. Medtem sta obe poti privabili že mnogo ljudi, ki si ob hoji in ustavljanju pri postajah želijo poglobiti svoje življenje. Od raznih strani smo zaznali željo po spremstvu na poti duhovnosti. Zato smo se v skupini spremljevalk in spremljevalcev domenili za posebno ponudbo: v avgustu in septembru vsako soboto dve vodstvi – ob 15.30 slovensko in ob 16.00 nemško. Prispevek za zloženko: 2 €. Za nadaljnje želje, informacije, dodatna vodstva pokličite Jurija in Moniko Jenšac (04230/736) ali Mihaela Golavčnika (0676/87727110)
Referat za duhovnost & Katoliška akcija

Slovenska študijska knjižnica v Celovcu obvešča uporabnike, da bo zaradi gradbenih del od 8. 7. do predvidoma 30. 9. 2002 zaprta.

Prodajamo: Stanovanje v Celovcu

Krassnigstr. 36
površina: 125 m² + terasa + 2 garaži;
5 sob + kopalnica + WC
obrnite se na:
ZVEZO BANK, DI Johann Čertov, tel. 0463 51 23 65 - 66, e-mail: johann.certov@pzb.at

www.zvezabank.at

KMEČKI PRAZNIK PODOBNO

nedelja Sonntag 11. 8. 2002
Pri Podnarju / Bodenbauer PODEN / BODENTAL

Program / Programm
10.30 Sv. maša v farni cerkvi v Slovenjam Pijberku
12.00 Kiško in zabava s Triom Pavlič
13.30 Kulturni program / Kulturprogramm
14.30 Nadaljevanje praznika / Unterhaltungsprogramm
- otroški program / Kinderprogramm
- možnost ogleda znamenitosti kraja
- Milka / Märchenwiese, Jezero / Meerzaug

Za jedatjo in pijačo je poskrbljeno! / Für Speis und Trank ist gesorgt!
Prireditve ob vsakem vremenu! Die Veranstaltung findet bei jedem Wetter statt!

Vasega obiska se veselijo SJK in domačini!
Auf Ihren Besuch freut sich die Gemeinschaft der Südkärntner Bauern!

Slovenski vestnik – usmerjenost lista seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.
SV prejema podpore iz sredstev za pospeševanje narodnih manjšin.

tel. 0463/514300-0 • faks -71
e-mail: sonja.wakounig@slot

UREDNIKA
Sonja Wakounig (-50)
Tajništvo Urška Brumnik (-14)
Naročniška služba Milka Kokot (-40)
Prireditve Andrea Metschina (-22)

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK
Zveza slovenskih organizacij na Koroškem
TISK
Založniška in tiskarska družba z o. j. DRAVA
tel. 0463/50566

SVI
Tarviser Straße 16, A-9020 Klagenfurt/Celovec

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKE ODDAJE – teletext 299

ČE 1. 8. ■ 18.10 Rož – Podjuna – Zilja

PE 2. 8. ■ 18.10 Utrip kulture

SO 3. 8. ■ 18.10 Od pesmi do pesmi – ...

NE 4. 8. ■ 6.08 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! 18.00 Glasbena

PO 5. 8. ■ 18.00 Kratek stik

TO 6. 8. ■ 18.10 Otroški spored

SR 7. 8. ■ 18.10 Glasbena mavrica 21.04 Večerni spored

DOBER DAN, KOROŠKA

NE 4. 8. ■ 13.30 ORF 2 • Odsevi ozračja v turizmu na južnem Koroškem in obei. Meseca junija se je nadaljeval trend: bilo je za 1,2 % nočitev več v primerjavi z junijem lani. • Kot v raju ... tiho skrta pod Košto je planinska kočica • 6. tabor slovenskih otrok po svetu na Jezerskem: nad 60 otrok iz 9 držav uživa ob prijateljskem druženju v naravi. • Prvenstveni start v regionalni ligi: SAK prvič na lastnem igrišču ob slovenski gimnaziji v Celovcu.

PO 5. 8. ■ 4.50 ORF 2 15.55 TV SLO1 (Pon.)

RADIO DVA – 105,5

DNEVNI SPORED OD PONEDELJKA DO PETKA:

6.00 Dobro jutro 9.00 Sol in poper 12.07 Žurnal, nato glasba 3 krat 3 13.00 Klub Radio dva 15.00 Lepa ura 17.17 Žurnal 17.30 Naša pesem

SO ■ 6.00 Glasba (zborovska, narodnozabavna) 7.00 Domača budilka 8.30 Otroški vrtljak 9.00 Sobotno dopoldne 12.00 Glasbena 3 krat 3 13.00 Evropa v enem tednu 13.23 Glasba 14.00 Slovenske popevke 15.00 Farant

NE ■ 6.00 Glasba (zborovska, narodnozabavna) 7.00 Domača budilka 8.30 Zajtrk s profilom 10.00 Zimzelene melodije 10.30 Svetopisemske zgodbe 11.00 Iz zlate dvorane 12.00 Glasbena 3 krat 3 13.00 Radio dva v zrcalu 15.30 Narodnozabavna in zborovska glasba 16.00 Vikend

RADIO AGORA 105,5

Tel. 0463/418 666 Faks: 418 666 99
e-mail: agora@magnet.at

PE 2. 8. ■ 19.00 Zrcalo kulture Lepa pušča – Roadmovics (pon. 3. 8., 1.00) 20.06 Proud to be loud 24.00 Soundtrack: American Beauty

SO 3. 8. ■ 19.00 Special – Pustolovščina vzgoje: založnik Lojze Wieser v pogovoru z univ. prof. J. Klinglerjem (pon. 4. 8., 1.00) 20.06 Yugo-Rock Oddaja z jugoslovansko glasbo

NE 4. 8. ■ 19.00 Music for the Masses Nove zgoščenke, glasbene novice, predstavitev skupin, recenzije filmov 22.00 For those about to Rock vse to, kar drugi nikoli ne bi vrteli: hard/stoner/heavy/blues/folk/punk/trash ...

PO 5. 8. ■ 18.00 Zdrava ura: dr. Franz Wutti 21.00 Take the Jazz Train Edina oddaja o jazzu na Koroškem 24.00 Forum: Konrad Paul Liessmann o sreči in nesreči ponavljanja

TO 6. 8. ■ 19.00 V pogovoru Raimund Grilc (pon. 7. 8., 1.00) 20.06 Kalkoi – Japonska popularna kultura, s težiščem na animejih 21.00 Noche Latina – Oddaja o južnoameriški in španski glasbi

SR 7. 8. ■ 19.00 Literarna kavama Literarna delavnica (pon. 8. 8., 1.00) 21.00 Ruff Radio oddaja z hip hop glasbo 22.30 Madforce Da Hip Hop Show

ČE 8. 8. ■ 19.00 Po Koroškem o prazgodovinskem centru Frög (pon. 9. 8., 1.00) 20.06 Yesterday & Today o najnovejših dogodkih 60ih, 70ih, 80ih in 90ih let 22.00 Izven zakona nadčasne pesmi iz Amerike in okolice (pon. 11. 8., 24.00) 23.00 Sto decibelov o raznoliki multikulturni ljubljanski sceni

SLOVENSKI VESTNIK čestita

PRAZNUJEJO: Antonija Podgornik iz Apač – osebni praznik; Anica Janesch – god; Ančka Kalischnig iz Suhe – 80. rojstni dan; Anna Wuzella s Kota pri Šentjakobu – osebni praznik; Ana Kobencič iz Tešnje – osebni praznik; Ana Kveder iz Rožeka – osebni praznik; Ana Krušič iz Velinje vasi – osebni praznik; Ani Grohar iz Železne Kaple – god; Albert Krop s Suhe – 40. rojstni dan; Ana Hribar s Kort – god; Franci Keuschnigg iz Šentpetra – osebni praznik; Hajnšek Mikl iz Pečnice – osebni praznik; Dominik Krušič iz Ve-

linje vasi – 6. rojstni dan; Nani Jug – god; Marta Kreutz z Blata pri Pliberku – god; dr. Jože Marketz z Radiš – 47. rojstni dan in 20 let mašniškega posvečenja; Ančka Apovnik iz Senčnega kraja pri Pliberku – god; Rudi Kentschitsch z Vogrč – rojstni dan; Marko Thaler iz Nonče vasi – rojstni dan; Ignac Krištof iz Velike vasi pri Šentjakobu – 80. rojstni dan; Marta Dumpelnik iz Štebna – osebni praznik; dr. Joško Rutar iz Škocjana – osebni praznik; Janez Hudl iz Male vasi – osebni praznik; Lovrenc Mlinar z Blata – osebni praznik.

Za posredovanje imen slavljensk in slavljencev se zahvaljujemo predvsem slovenskemu oddelku ORF v Celovcu!

SPOMIN

20-letnica smrti dobrotnika Franja Klotjčnika

Ravno v tem času pred 20 leti nas je za vedno zapustil velik idealist in prijatelj koroških Slovencev, še posebno planincev, Franjo Klotjčnik iz Kranja. Brez njegove prizadevnosti na Bleščeči danes ne bi imeli planinske kočje. Organiziral je več delovnih akcij z gorenjskimi planinci, med njimi je bil tudi sedanji predsednik Planinske zveze Slovenije Franci Ekar. Na gradbeno dovoljenje smo morali čakati kar 14 mesecev, da nam je ostalo samo še tri tedne časa, da še v predvidenem roku postavimo naš planinski dom. Z njihovo pomočjo je bila tekma s

časom dobljena. Franjo ni samo organiziral akcije, marveč tudi pridno prijel za delo. Koroški planinci smo mu za to njegovo plemenito pomoč dali ime dobrotnik. Ko je zbolel in se nahajal v kranjski bolnišnici sva ga malo pred smrtjo z Jozijem Miklavčičem starosto koroških planincev obiskala, kljub težki boleznini se je živo zanimal o dejavnosti na Bleščeči. Kmalu nato je umrl. Pogreba smo se udeležili skupno s tedanjim predsednikom Slovenskega šolskega društva Francijem Einspielerjem in pokojniku izrekli iskreno zahvalo za njegovo plemenito dejavnost za našo stvar. Klotjčnik je bil namreč zaslužen tudi za gradnjo slovenskega dijaškega doma v Celovcu. Tako nam je koroškim Slovincem pomagal uresničiti kar dva projekta, naš planinski dom na Bleščeči in slovenski dijaški dom v Celovcu

Franjo Klotjčnik

za kar smo mu neizmerno hvaležni. V preteklosti nas je nešteto obiskoval na Bleščeči, največkrat v družbi Toneta Bučerja, visokega predstavnika PZS, in nam prinašal predvsem knjige za našo knjižnico v koči. Franja Klotjčnika dobrotnika bomo ohranili v nepozabnem spominu.

Lubo Urbajs

POKOPALIŠČA IN NAGROBNIKI KOČEVSKIH NEMCEV

Ohranjenih le še 523 kočevskih nagrobnikov

Dobrih 60 let po preselitvi kočevskih Nemcev s Kočevske na območje ob Savi in Sotli je Zavod Republike Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine izdal trijezično (slovensko, nemško in angleško) knjigo Pokopališča in nagrobniki kočevskih Nemcev. Njeni avtorji Mitja Ferenc, Gojko Zupan in Mateja Bavdaž so izdelali topografski popis 41 pokopališč, v uvodnem delu pa predstavili zgodovinske dogodeke, ki so povzročili izginjanje dediščine, ter značilnosti pokopališč in nagrobnikov.

Ob zadnjih terenskih ogledih med 26. aprilom in 10. majem

2002 so avtorji evidentirali le še 523 nagrobnikov kočevskih Nemcev. Znamenja njihove 600-letne prisotnosti na Kočevskem so danes preraščena z gozdom in skoraj izginula. Od 176 krajev so 104 naselja porušena, od 123 cerkva se jih je ohranilo le 28, v 6 župnijah od 17 pa sploh ni nobenega sakralnega objekta več.

Propadanje kulturne dediščine kočevskih Nemcev se je začelo že z izseljevanjem konec 19. stoletja. Ko so leta 1941 Kočevsko zasedli Italijani, so bili kočevski Nemci močno razočarani. Kar 11.509 oz. 92 % se je jih preselilo v nemški rajh. Italijani

so požgali mnoge vasi, da se v njih ne bi naselili partizani. Po vojni pa so v Jugoslaviji načrtno uničevali vso kočevsko dediščino, predvsem sakralno, pri čemer avtorji ugotavljajo, da je šlo predvsem za nacionalne in ne toliko ideološke razloge.

Knjiga, ki ima veliko dokumentarno vrednost in jo je mogoče kupiti na Upravi za kulturno dediščino v Ljubljani, je tudi odličan vodnik po kočevskih pokopališčih in dopolnilo razstavi Mitja Ferenc Izgubljena kulturna dediščina kočevskih Nemcev, ki je na ogled v Pokrajinskem muzeju Kočevje.

Saša Poljak

PRESEDNIK EL ANDREJ WAKOUNIG:

»Nabava novih prestreznikov je popolnoma nesmiselna!«

V naslednjih dneh do vključno ponedeljka, 5. avgusta, lahko pri vseh avstrijskih občinskih uradih podpišete referendum proti prestreznikom. Referendum poziva proti temu, da bi Avstrija kupila prestreznike, saj:

■ en sam prestreznik (Eurofighter) stane 1,67 milijarde šilingov. Zvezna vlada hoče kupiti 24 prestreznikov, kar bi znašalo neverjetnih 40 milijard šilingov;

■ za potrebno infrastrukturo, izobraževanje in obratne stroške bodo v naslednjih dvajsetih letih nastali stroški v višini dodatnih 40 milijard šilingov, s tem bi Avstrijo stala nesmiselna nabava novih prestreznikov skupno 80 milijard šilingov;

■ s tem denarjem bi se v naslednjih dvajsetih letih lahko vsako leto financiralo 65.000 mest v otroških vrtcih;

■ da se lahko plačajo prestrezniki, bi bilo treba celotno šolnino za študij in obdavčenje nezgodne rente v naslednjih dvajsetih letih uporabiti izključno za ta namen.

»Nabava novih prestreznikov je zato nesmiseln luksuz in varčevalni ukrepi zadnjih let bi bili popolnoma nesmiselni,« meni predsednik EL Andrej Wakounig. Še prav posebej nerazumljivi pa so ogromni izdatki za nove prestreznike zaradi skromnih podpor za manjšine v Avstriji. To še posebej, ker je ORF napovedal krajšanje podpor za slovenske radijske sporede in ker avstrijska vlada slej ko prej kljub jasnim zakonskim obvezam ni izplačala podpore za dvojezične vrtnice. Za vzrok se v obeh primerih navedejo proračunske težave. »Istočasno pa vlada načrtuje ogromne izdatke za nepotrebna letala, s čimer se skrbi manjšine in tudi skrbi vseh tistih Avstrij in Avstrijcev, ki so močno čutili varčevalne ukrepe zadnjih let, popolnoma ignorira,« meni predsednik EL Andrej Wakounig, ki želi referendumu proti prestreznikom kljub neugodnemu poletnemu času čim širšo podporo.

Nadaljnje informacije: 0463 / 54 0 79; www.elnet.at

SPD CELOVEC

Planinski izlet na Kriške pode

SPD Celovec je 20. in 21. 7. 2002 vabil svoje člane na že tradicionalni vsakoletni dvodnevni planinski izlet tokrat na Kriške pode. Že zgodaj zjutraj se je preko petdeset planincev odpeljalo z avtobusom preko Predila do vhoda v dolino Zadnjico v Trenti (645 m). Od tam naprej je sledila 3-4-urna hoja po lepo speljani mulatieri (ital. vojaški kolovoz) do Pogačnikovega doma na Kriških podih (2052 m). Za večino se je tam končal prvi dan, nekateri bolj zagnani pa so se še odpravili na bližnje sosednje vrhove. Zvečer je sledilo veselo druženje v koči in izpred nje, dokler ni upravnik kočje razglasil popolno tišino. Naslednji dan po zajtrku se je pot nadaljevala mimo Kriških jezer na Križ in Stenar. Sledil je sestop preko Sovatne v dolino Vrata do Aljažve kočje. Tam je že čakal avtobus, ki nas je spet srečno pripeljal domov. Organizatorjem izleta velja lepa zahvala za organizacijo dobro uspelega izleta, sv. Petru pa za lepo vremo. Težko že čakamo na naslednji izlet, ki ga bo organiziral SPD Celovec. *mami*

80-LETNICA JAKOBA POTOČNIKA

Kmet, partizan, kulturnik in lovec

Prejšnji četrtek, 26. julija, je Jakob Potočnik, po domače Brehl v Mokrijah, praznoval svojo 80-letnico. Peter Kuhar, predsednik Zveze koroških partizanov, katere član in dolgoletni odbornik slavljenec je, se je Jakobu Potočniku zahvalil za vse, kar je kot partizan, kmet, lovec in pa pevec storil v prid slovenskega naroda na Koroškem. Ja-

kob Potočnik je vselej in povsod branil pomen in zasluge upora proti nacizmu, saj se je že kot mladoletnik vključil v partizansko borbo za svobodo in demokracijo. Kot razgledan in načitan kmet je Jakob Potočnik domačo kmetijo utrdil in jo razvil v sodoben obrat. Poleg družine pa sta lov in pa petje pri Moškem pevskem zboru »Vinko Poljanec« bila in sta še njegova velika ljubezen. Slavljencu želimo tudi iz uredništva SV vse najboljše, predvsem pa zdravja ter veliko lovskega in pevskega blaga.

SVATNE

Gradišče na Turnah

Na Miklovi domačiji v Svatnah pri Šentjakobu v Rožu, ki je znana kot domačija Miklove Zale, si je zastavil gospodar Franc Mikel z INICIATIVO – Miklova Zala – Initiative izredni cilj. Njegova srčna želja je, da bi poživil zgodovinski kraj: gradišče na Turnah. S prostovoljnimi delom želi Franc Mikel v prostem času razkriti skrivnosti gradišča, kjer so se pred več kot 500 leti dogajale zgodovinske tragedije, ko je tudi na Koroško vdiral turška konjenica. Povest iz časov in lik Miklove Zale sta duhovno jedro projekta.

Ob koncu 15. stoletja je gradišče na Turnah imelo v času turških vpadov važno obrambno vlogo za prebivalce okolice. Po ustnem izročilu domačinov je Jakob Sket napisal povest Miklova Zala, ki jo je prvi dramatisiral Jaka Špicar. Priljubljeno igro so igrali med leti 1897 in 2001 več kot stokrat, med drugim tudi na originalnem prizorišču v Svatnah.

Cilj obnovitvenega projekta je pregled in revitalizacija gradišča na Turnah. S pregledom gradišča, ki je poznano tudi kot grad Rasa, in s pisnimi viri naj se ponazori pomen te nepozna-

ne dediščine. Neločljivo s tem naj se dokumentira tudi zgodovina celotnega gornjega Roža. Drugi cilj projekta je, da bo gradišče dostopno obiskovalcem in da bo v poletnih mesecih tudi kraj kulturnih prireditev na prostem. Kot »prireditveni center Miklova Zala« naj postane gradišče kraj srečanja obeh narodnih skupnosti na Koroškem.

Gradišče stoji na severnem robu vasice Svatne nad Šentjakobom v Rožu, na hribu, ki mu domačini pravijo Turne. S hriba – nadm. višina 635 m – se nudi čudovit razgled po Rožu. Na vrhu 250 m dolgega hriba so vidni ostanki gradišča, nekoč zaščitenega z obzidjem, ki je zaokrožil 100 m dolg in 40 m širok areal. Znotraj obzidja vidimo ruševine dveh stolpov in poslopj. Očitno srednjeveško utrjeno pribežališče, ki je kasneje služilo kot grad, je danes močno razpadlo.

Iniciativna skupina, ki jo vodi lastnik Franz Mikel in jo sestavljajo člani iz Koroške, Slovenije in Italije, je v preteklih letih, od leta 1999, opravljala pripravljala dela, predvsem varovalna in pregled celotnega gradišča.

Delo se na gradišču nadaljuje med 5. in 17. avgustom 2002, vsak dan od 7. do 18. ure, razen nedelje. Vsi prisrčno vabljeni!

Hubert Mikel

MOHORJEVA ZALOŽBA CELOVEC IN OBČINA ŠENTJAKOB V R.

vabita na predstavitev knjige

Jakob Sket: **Miklova Zala** (v nemškem prevodu)

v soboto, 17. 8. 2002, v Svatnah (Gradišče, pri izkopaninah)
Sporod: branje z glasbenimi vložki – flavtista Kristijan Filipič
in Lorenz Pichler *Domača »mavžna«*

Če bo dež, bo prireditev preložena na 25. 8. ob 18. uri.

Slovenski koroški planinci na Kriških potih

NOGOMET – SAK

Pokal je mimo, v soboto vsi na prvo tekmo

Wolfgang Wachernig (temni dres) je bil v dvoboju hitrejši od nasprotnika

Foto: Stukelj

SAK je v pokalnem tekmovanju minulo soboto proti celovškemu ASK/FCK tesno podlegel z 0 : 1. Ekipe trenerja Lojzeta Jagodiča je morala nastopiti močno oslABLJENA, manjkali so goalgetter Mathias Zimmerling, Primož Gliha, Simon Sadjak in po petih minutah se je poškodoval še Tonči Blajs. ASK je igral z najmočnejšo postavo, v polju sta bila tudi legionarja Stanko Bubalo in Julio Lopez.

Že v 30. minuti je po krasnem predlošku Stanka Bubala za domačine povedel Johannes Lamprecht z ostrim strelom z glavo iz malega kazenskega prostora. Obramba SAK v tej situaciji ni bila na mestu. SAK se ni pustil ustrahovati in si je priigral

celo nekaj lepih priložnosti, a žal brez zadetka. Po odmoru je iniciativa prevzel SAK, v sredini je režijo vodil odlični tehnik in izredno nevarni igralec v standardnih situacijah Jani Pate. Napadalcji so se sicer zelo potrudili, toda v zaključku je manjkala določena domiselnost in hladnokrvnost. Goalgetter Zimmerling je le težko nadomestljiv. Obramba je razen ene napake igrala zelo solidno. Ekipe je presenetila z dobrim nastopom in je bila z ASK absolutno enakovredna. Upati je, da bo imel Lojze Jagodič kmalu na razpolago standardno ekipo, ki bo imela možnosti, da se tudi igra. Le tako bo kos izzivom v močni regionalni ligi in si priborila vidno mesto na lestvici.

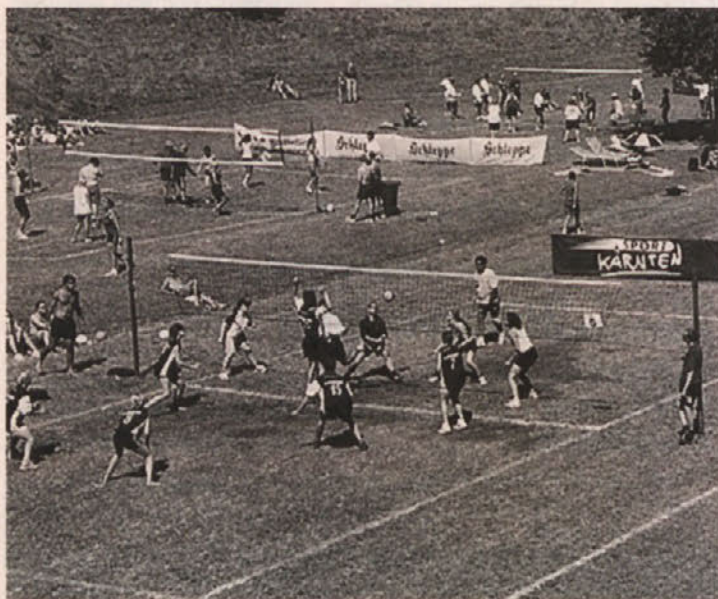
Špital bo trd oreh

Prihodnjo soboto ob 18. uri bo na igrišču pri Slovenski gimnaziji SAK gostil enega od favoritov za naslov prvaka, moštvo iz Špitala. Za ljubitelje nogometa se obeta napeta tekma in klub vabi vse pristaše SAK na to srečanje na novem domačem igrišču. Trener Lojze Jagodič: »Za ekipo je važno, da si v prvi tekmi na novem igrišču proti Špitalu izbori tri točke. Žal bosta manjkala poškodovani Tonči Blajs in Primož Gliha, verjetno pa bo spet igral Mathias Zimmerling. Vsi se že veselimo te prvenstvene tekme in vzdušje v ekipi je dobro.«

M. Š.

DOB

Jubilejni odbojkarški turnir

Odbojkarški turnir v Dobu je eden največjih v Avstriji

Foto: Stukelj

SK Aich/Dob se že intenzivno pripravlja na tradicionalni, letos 20. odbojkarški turnir na prostem. Organizatorji pričakujejo okrog 50 ekip iz Slovenije, Italije, Nemčije, Češke in Avstrije, skupno torej nad 300 športnikov in športnic. Turnir bo potekal 10. in 11. avgusta na travniku v Dobu. Marljivi prireditelji so pripravili tudi pester družabni spored: v

petek, 9. avgusta, bo zvečer v šotoru nastop kik boksarjev, obiskovalcem bodo brezplačno servirali golaž in pivo za 1,50 evra. V soboto bo zaigrala za ples domača glasbena skupina »Die Buben«. Praznovanje pa bodo zaključili v ponedeljek s pečenim odojkom. Vsi ljubitelji in ljubiteljice odbojke in prijetne družbe ste vabljeni v Dob. M. Š.

ŠPORTNI NOVICI

IZ SLOVENIJE

Prek Cipra in Grčije do lige prvakov

Nogometaši Maribora bodo v drugem krogu kvalifikacij za uvrstitev v ligo prvakov, prva tekma je bila preteklo sredo, povratna pa bo prihodnjo sredo, igrali s ciprskim Apolom iz Nikozije. Če bodo v dveh tekmah uspešnejši od Cipčanov, bo njihova zadnja ovira do lige prvakov grški podprvak AEK iz Aten. Slovenski prvaki bi prvo tekmo 3. kroga kvalifikacij gostili 13. ali 14., povratna bi bila v Atenah 27. ali 28. avgusta. Žreb je bil Mariborčanom precej naklonjen.

Mariborčanom večni derbi z Olimpijo

Rezultati 3. igralnega dne lige Si. Mobil: Korotan-Mura 2:0, Primorje-Šmartno 4:0, Publikum-Gorica 2:2, Koper-Ljubljana 2:1, Velenje-Dravograd 0:1, Olimpija-Maribor 0:1; vrstni red: Koper (9 točk), Dravograd (7), Primorje (6), Rudar, Korotan, Maribor in Olimpija po 4. D. T.

ODBOJKA-A1
GRAND SLAM V CELOVCU

Srečanje svetovne elite

Ta teden do vključno nedelje, 4. avgusta, se bodo ob Vrbskem jezeru, na centre courtu ob mestnem kopališču in na igriščih pri univerzi pomerili najboljši odbojkarji in odbojkarice na mivki. Rasveseljivo je, da na tem velikem turnirju sodeluje tudi naša rojakinja Mira Trampusch s partnerico Kerstin Pichler. Na turnirju sodeluje 48 moških in 48 ženskih ekip. V sredo in četrtek so bila na sporedu kvalifikacijska tekmovanja. V soboto in nedeljo pa sledijo finalna srečanja. Možnosti za

avstrijsko moško dvojico Nik Berger in Clemens Doppler, da prispe v zadnji krog, so dobre, kajti oba sta v odlični formi.

Največji športni dogodek na Koroškem so finančno omogočili številni mednarodni in domači sponzorji, mesto Celovec in dežela Koroška.

Avstrijo bo zastopalo pet moških ekip: Nik Berger/Clemens Doppler, Robert Nowotny / Peter Gartmayer, Oliver Stamm/Didi Maderböck, Tom in Paul Schroffnegger, Florian Gosch in Bernhard Strauss ter štiri ženske dvojice: Kerstin Pichler/Mira Trampusch, Sabine Swoboda / Christine Mellitzer, Sara Montagnoli / Regine Silberberger, Michaela Meisinger in Brigitte Stampfer.

M. Š.

Odlični odbojkarici Mira Trampusch in Kerstin Pichler

Foto: Stukelj

KOLESARJENJE

»Paco« je spet zmagal

Medtem ko so najboljši kolesarji tekmovali v Franciji na tradicionalni »Tour de France«, se je loški kolesar Peter Wrolich pretekli teden udeležil krožne dirke po nemškem Saškem v domovini svoje ekipe Gerolsteiner. Na zadnji etapi, minulo nedeljo je spet oz-

draveli »Paco« 35 km pred ciljem pobegnil in si zagotovil zmago na zaključni etapi. Njegov timski kolega Rene Haselbacher pa je bil najboljši sprinter.

Peter Wrolich bo prihodnjo nedeljo startal na tekmovanju v Hamburgu, ki šteje za svetovni pokal. »Paco« je trenutno v izredni formi in pričakovati je, da bo zabeležil še dobre rezultate. Na dirki skozi staro mesto Gradec, je osvojil odlično 9. mesto. M. Š.

ŠAHOVSKI OREH št. 209

Silvo Kovač

Beli na potezi zmagata!

Položaj na šahovnici je nastal v praktični partiji – v siciljanski obrambi, v prehudi iz otvoritve v srednjo igro, za katero so značilne številne kombinacije. Beli, ki je na potezi, je lepo razvil figure, kralja spravil na varno in po odprtih linijah nadaljuje na-

pad na črnega kralja sredi šahovnice.

Kako je potekal zaključni finale partije, ki se je končal po nekaj potezah z zmago belega?

Rešitev štev. 208

Velemojster Portisch je pravilno ocenil možnost svojih figur, ki so krenile v odločilno akcijo. Že prva poteza 1. Tc8! napoveduje pravo moč belega kmeta na polju c7. Po izsiljenem 1...Tc8: 2.Td8+ Te8 3.Te8+ Te8: sledi odločilen skok belega »lipicanca« - skakača 4. Sd5! Tiha in odločilna poteza! Na 4...Tc8 5.Se7+ in šah; na 4...Kf7 5.Sb6 in črni mora žrtvovati trdnjavo za promoviranega belega kmeta. Črni se je zato vdal!

